

За матеріалами Департаменту публічного права
і Департаменту міжнародного права
Міністерства юстиції України

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО КУРСУ НА НАБУТТЯ ПОВНОПРАВНОГО ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В ЄС ТА НАТО

7 лютого 2019 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)». «За» проголосували 334 народних депутати України.

Прийняттю цього Закону передували процедури, передбачені Конституцією України щодо внесення змін до Основного Закону України (статті 154, 155, 159).

Так, внесений Президентом України законопроект (реєстр. № 9037), що визначений як невідкладний, Постановою Верховної Ради України від 20 вересня 2018 року № 2555-VIII був включений до порядку денного дев'ятої сесії Верховної Ради України восьмого скликання та направлений до Конституційного Суду України для одержання висновку щодо відповідності його вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Після отримання позитивного висновку Конституційного Суду України (висновок від 22 листопада 2018 року № 3-в/2018) проект Закону був попередньо схвалений парламентом 22 листопада 2018 року («За» проголосували 266 народних депутатів України).

МЕТОЮ ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ЗМІН Є ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ В КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ВИБОРУ, ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ТА НЕЗВОРОТНОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО КУРСУ ДЕРЖАВИ НА НАБУТТЯ ПОВНОПРАВНОГО ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА В ОРГАНІЗАЦІЇ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ.

Положення Закону мають на меті реалізацію цілеспрямованого прагматичного курсу України на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору як стратегічних зовнішньополітичних пріоритетів держави, у зв'язку з чим закріплюються відповідні положення у преамбулі Основного Закону України, а також у відповідних розділах, що визначають

повноваження парламенту, Президента України та Уряду.

Так, на Верховну Раду України поряд з визначенням засад внутрішньої і зовнішньої політики покладається реалізація стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ПРОГолошується ЯК ГАРАНТ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО КУРСУ ДЕРЖАВИ НА НАБУТТЯ ПОВНОПРАВНОГО ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА В ОРГАНІЗАЦІЇ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ.

Повноваження Кабінету Міністрів України як вищого органу у системі органів виконавчої влади доповнюються повноваженнями щодо забезпечення реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Законом також виключено з Конституції України положення, яке передбачає використання існуючих військових баз на території України для тимчасового перебування іноземних військових формувань на умовах оренди відповідно до міжнародних договорів.

Враховуючи те, що Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй, закріплення положень щодо інтеграції до ЄС та НАТО в Конституції України ускладнює зміну зовнішньополітичного курсу держави.

Відповідно до статті 49 Договору про Європейський Союз будь-яка європейська держава,

яка поважає цінності, зазначені в статті 2 Договору, і зобов'язується проводити їх в життя, може звернутися із заявкою з метою стати членом Союзу.

Серед цінностей, на яких засновано ЄС відповідно до статті 2 Договору, визначено повагу до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків.

Зазначені цінності стали також ключовими елементами Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678. Угода набрала чинності 1 вересня 2017 року та передбачає посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод, а також запровадження умов для дедалі тіснішого співробітництва в інших сферах, які становлять взаємний інтерес, зокрема, в сфері енергетики, захисту навколишнього середовища, з питань міграції, надання притулку та управління кордонами. Угода спрямована на просування процесу політичних, соціально-економічних, правових та інституційних реформ та адаптації законодавства в Україні, що сприятиме поступовій економічній інтеграції і поглибленню політичної асоціації.

З метою забезпечення виконання Україною зобов'язань за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС постановою Кабі-

нету Міністрів № 1106 25 жовтня 2017 р. затверджено детальний план заходів з її виконання.

На Бухарестському саміті 2008 року глави держав та урядів держав-членів НАТО у своєму рішенні привітали прагнення України щодо членства в НАТО та дійшли згоди про те, що Україна стане членом Альянсу.

21 СЕРПНЯ 2009 РОКУ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО СПРИЯННЯ ЗУСИЛЛЯМ УКРАЇНИ, СПРЯМОВАНИМ НА ПРОДОВЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ, ЕКОНОМІЧНИХ ТА ОБОРОННИХ РЕФОРМ У КОНТЕКСТІ ЇЇ ЄВРОАТЛАНТИЧНИХ ПРАГНЕНЬ, БУЛО ПІДПИСАНО ДЕКЛАРАЦІЮ ПРО ДОПОВНЕННЯ КАРТИ ПРО ОСОБЛИВЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ОРГАНІЗАЦІЮ ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ.

Декларацією передбачено, що для сприяння продовженню реформ в Україні та відповідно до всіх складових рішення, прийнятого на зустрічі міністрів закордонних справ НАТО в грудні 2008 року, під егідою Комісії НАТО-Україна, Україною розроблятимуться Річні національні програми – РНП.

23 грудня 2014 року прийнято Закон України № 35 «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості», яким у Законах України «Про ос-

нови національної безпеки України» та «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» створено законодавчі передумови для інтеграції України у євроатлантичний безпековий простір і забезпечення захисту територіальної цілісності України та її суверенітету.

У 2016 році призначено Віцепрем'єр-міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, до компетенції якої відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2016 р. № 296 віднесено, зокрема, організацію роботи з формування позиції України в сфері європейської інтеграції, координації виконання Україною зобов'язань за Угодою про асоціацію та заходів Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО.

З метою приведення у відповідність до чинних нормативно-правових актів системи та механізму координації діяльності органів виконавчої влади у сфері євроатлантичної інтеграції, а також адаптації циклу річних національних програм під егідою Комісії Україна-НАТО до критеріїв та стандартів, що застосовуються в НАТО, Указом Президента України від 2 жовтня 2018 року № 298/2018 затверджено Положення про їх розроблення та оцінювання результатів виконання.

Річна національна програма під егідою Комісії Україна-НАТО на 2019 рік, схвалена на засіданні Кабінету Міністрів України 30 січня 2019 року, була ро-

зроблена відповідно до нових правил та кардинально відрізнятиметься від всіх попередніх програм України, починаючи з Бухарестського саміту 2008 року.

РНП-2019 гармонізована з основними стратегічними документами України, у тому числі рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України», введеним в дію Указом Президента України № 240/2016, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2014 року № 695, Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, Законом України «Про національну безпеку України» тощо.

На виконання РНП-2019 органи державної влади мають вжити комплексних заходів, спрямованих на досягнення пріоритетних завдань в політичній, економічній, оборонній та військовій сферах, спрямованих на захист і забезпечення безпеки і добробуту громадян, комплексне та глибинне реформування держави з метою підготовки до набуття Україною членства в НАТО. Міністерство юстиції України відповідає за подальше реформування пенітенціарної системи, системи пробації та системи надання правової допомоги відповідно до міжнародних стандартів. ■

ЗАКРІПЛЕННЯ НА КОНСТИТУЦІЙНОМУ РІВНІ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОГО ПРАГМАТИЧНОГО КУРСУ УКРАЇНИ НА ЧЛЕНСТВО В ЄС І НАТО СПРИЯТИМЕ НЕВІДВОРОТНОСТІ, ПОДАЛЬШІЙ РОЗБУДОВІ УКРАЇНИ ЯК ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ЇЇ БЕЗПЕКИ ТА МІНІМІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ ДЕРЖАВНОМУ СУВЕРЕНІТЕТУ, А ТАКОЖ ПРИШВИДШЕННЮ ПРОЦЕСУ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКУ СПІЛЬНОТУ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНИЙ БЕЗПЕКОВИЙ ПРОСТІР.